Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 19. aprila 2016*

„Predhodno odločanje — Socialna politika — Listina Evropske unije o temeljnih pravicah — Direktiva 2000/78/ES — Načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti — Nacionalna ureditev, ki je v nasprotju z direktivo — Možnost posameznika, da se sklicuje na odgovornost države zaradi kršitve prava Unije — Spor med posamezniki — Tehtanje različnih pravic in načel — Načeli pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo — Vloga nacionalnega sodišča“

V zadevi C-441/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Højesteret (vrhovno sodišče, Danska) z odločbo z dne 22. septembra 2014, ki je prispela na Sodišče 24. septembra 2014, v postopku

Dansk Industri (DI) v imenu Ajos A/S

proti

zapuščini Karstena Eigila Rasmussena,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, A. Tizzano, podpredsednik, R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, A. Arabadžiev in F. Biltgen (poročevalec), predsedniki senatov, J. Malenovský, E. Levits, J.-C. Bonichot, sodniki, M. Berger, sodnica, E. Jarašiūnas in C. Vajda, sodnika,

generalni pravobranilec: Y. Bot,

sodna tajnica: C. Strömholm, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 7. julija 2015,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Dansk Industri (DI) v imenu Ajos A/S M. Eisensee, odvetnik,

— za zapuščino Karstena Eigila Rasmussena A. Andersen, odvetnik,

— za dansko vlado J. Bering Liisberg in M. Wolff, agenta,

— za nemško vlado B. Beutler, agent,

— za nizozemsko vlado M. Bulterman in M. Gijzen, agentki,

* Jezik postopka: danščina.

— za Evropsko komisijo M. Clausen in D. Martin, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 25. novembra 2015

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago, prvič, členov 2(1) in (2)(a) ter 6(1) Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 79) in, drugič, načela prepovedi diskriminacije na podlagi starosti ter načel pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Dansk Industri (DI), ki nastopa v imenu družbe Ajos A/S (v nadaljevanju: Ajos), in dediči K. E. Rasmussena v zvezi z zavrnitvijo družbe Ajos, da K. E. Rasmussenu izplača odpravnino zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

Pravni okvir

Direktiva 2000/78

3 Člen 1 Direktive 2000/78 določa, da je „[n]amen te direktive […] opredeliti splošni okvir boja proti diskriminaciji zaradi vere ali prepričanja, hendikepiranosti, starosti ali spolne usmerjenosti pri zaposlovanju in delu, zato da bi v državah članicah uresničevali načelo enakega obravnavanja“.

4 Člen 2 te direktive določa:

„1. V tej direktivi ‚načelo enakega obravnavanja‘ pomeni, da ne obstaja nikakršna neposredna ali posredna diskriminacija zaradi katerega od razlogov iz člena 1.

2. V smislu odstavka 1:

(a) se šteje, da gre za neposredno diskriminacijo, kadar je, je bila ali bi bila oseba obravnavana manj ugodno kakor neka druga v primerljivi situaciji zaradi katerega od razlogov iz člena 1;

[…]“

5 Člen 6 navedene direktive določa:

„1. Ne glede na člen 2(2) lahko države članice predvidijo, da različno obravnavanje zaradi starosti ne predstavlja diskriminacije, če ga v kontekstu nacionalnega prava objektivno in razumno utemeljujejo z legitimnim ciljem, vključno z legitimnimi cilji zaposlovalne politike, delovnega trga in poklicnega usposabljanja, in če so načini uresničevanja tega cilja primerni in nujni.

Tako različno obravnavanje je lahko med drugim:

(a) določitev posebnih pogojev glede dostopnosti zaposlitve in poklicnega usposabljanja, zaposlitve in dela, vključno s pogoji glede odpustitve in plačila, za mlade osebe, starejše delavce in osebe, ki so dolžne skrbeti za druge, zato da se spodbuja njihovo poklicno vključenost ali jim zagotavlja varstvo;

(b) z določitvijo minimalnih pogojev glede starosti, delovnih izkušenj ali delovne dobe glede dostopa do zaposlitve ali kakšnih ugodnosti, povezanih z zaposlenostjo;

[…]

2. Ne glede na člen 2(2) lahko države članice predvidijo, da določitev starosti za upokojitev ali pridobitev pravice do starostne ali invalidske pokojnine za potrebe panožnih programov socialne varnosti, vključno z določitvijo različnih starosti za delojemalce oziroma skupine ali kategorije delojemalcev v teh programih in z uporabo merila starosti pri izračunu rizičnosti v kontekstu teh programov, ne predstavlja diskriminacije zaradi starosti, pod pogojem, da ni rezultat diskriminacije zaradi spola.“

Dansko pravo

6 Člen 2a zakona o pravnih razmerjih med delodajalci in delojemalci (lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer (funktionærloven) v različici, ki se uporablja v postopku v glavni stvari (v nadaljevanju: zakon o delavcih), vsebuje te določbe o posebni odpravnini zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi:

„1. Delodajalec mora pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi delavca, ki je bil pri istem podjetju nepretrgano zaposlen 12, 15 ali 18 let, po prenehanju delovnega razmerja delavca plačati znesek, enak eni, dvema oziroma trem mesečnim plačam.

2. Določbe odstavka 1 se ne uporabljajo, če delavec ob prenehanju delovnega razmerja začne prejemati starostno pokojnino iz splošnega pokojninskega sistema.

3. Če delavec ob prenehanju delovnega razmerja začne prejemati starostno pokojnino, ki jo izplača delodajalec, in če je k zadevnemu pokojninskemu sistemu pristopil pred dopolnjenim 50. letom starosti, odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi ne prejme.

4. Določbe odstavka 3 se ne uporabljajo, če je s kolektivno pogodbo na dan 1. julija 1996 urejeno vprašanje znižanja ali ukinitve odpravnine, ker delodajalec izplača starostno pokojnino.

5. Določbe odstavka 1 se uporabljajo *mutatis mutandis* za nezakonito odpoved pogodbe o zaposlitvi.“

7 Predložitveno sodišče pojasnjuje, da je Kraljevina Danska Direktivo 2000/78 prenesla z zakonom št. 253 o spremembi zakona o prepovedi diskriminacije na trgu dela (lov nr. 253 om ændring af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.) z dne 7. aprila 2004 in zakonom št. 1417 o spremembi zakona o prepovedi diskriminacije na trgu dela (lov nr. 1417 om ændring af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v) z dne 22. decembra 2004.

8 Člen 1(1) navedenega zakona št. 253 z dne 7. aprila 2004, kakor je bil spremenjen (v nadaljevanju: zakon o prepovedi diskriminacije), določa:

„Diskriminacija v tem zakonu pomeni kakršno koli neposredno ali posredno diskriminacijo na podlagi rase, barve kože, vere ali prepričanja, političnega prepričanja, spolne usmerjenosti, starosti, invalidnosti, narodnosti ali družbene ali etnične pripadnosti.“

9 Člen 2(1) zakona o prepovedi diskriminacije določa:

„Delodajalec ne sme nikakor diskriminirati delavcev ali kandidatov za zaposlitev pri zaposlovanju, odpovedih pogodb o zaposlitvi, premestitvah, napredovanju ali pri določanju pogojev plačila ali dela.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

10 K. E. Rasmussenu je družba Ajos, njegova delodajalka, 25. maja 2009, ko je bil star 60 let, odpovedala pogodbo o zaposlitvi. Nekaj dni pozneje je ta tej družbi podal odpoved in se z njo dogovoril, da bo delo prenehal opravljati konec meseca junija 2009. Nato se je zaposlil pri nekem drugem podjetju.

11 Predložitveno sodišče navaja, da je bil K. E. Rasmussen, ker je bil pri družbi Ajos zaposlen od 1. junija 1984, načeloma upravičen do odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi v višini treh mesečnih plač na podlagi člena 2a zakona o delavcih. Ker pa je ob odhodu dopolnil 60 let in je imel pravico do starostne pokojnine, ki jo plača delodajalec iz sistema, h kateremu je pristopil pred dopolnjenim 50. letom starosti, na podlagi člena 2a(3) navedenega zakona, kakor se razlaga v ustaljeni nacionalni sodni praksi, ni mogel zahtevati take odpravnine, čeprav je po odhodu iz družbe Ajos ostal na trgu dela.

12 Sindikat Dansk Formands Forening je marca 2012 v imenu K. E. Rasmussena vložil tožbo proti družbi Ajos za izplačilo odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi v višini treh mesečnih plač, kakor je določeno v členu 2a(1) zakona o delavcih. V zvezi s tem se je navedeni sindikat oprl na sodbo Sodišča z dne 12. oktobra 2010 v zadevi Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600).

13 Sø- og Handelsretten (sodišče za pomorske in gospodarske zadeve) je 14. januarja 2014 predlogu za izplačilo zadevne odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, vloženem v imenu K. E. Rasmussena, ki ga zdaj zastopajo njegovi dediči, ugodilo. To sodišče je razsodilo, da iz sodbe Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) izhaja, da je člen 2a(3) zakona o delavcih v nasprotju z Direktivo 2000/78, in ugotovilo, da je prejšnja nacionalna razlaga navedenega člena 2a v nasprotju s splošnim načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, določenim v pravu Unije.

14 Družba Ajos je zoper to sodbo pri Højesteret (vrhovno sodišče) vložila pritožbo, v kateri je navedla, da bi bila razlaga člena 2a(3) zakona o delavcih, ki bi bila v skladu z določbami, ki so bile razložene v sodbi Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600), vseeno *contra legem*. Trdila je tudi, da uporabe tako jasnega in nedvoumnega pravila, kakršno je to iz člena 2a(3) navedenega zakona, ni mogoče zavrniti na podlagi splošnega načela prava Unije o prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, ker bi sicer lahko bili kršeni načeli pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo.

15 Predložitveno sodišče se s sklicevanjem na to, da gre v obravnavani zadevi za spor med posamezniki, v okviru katerega ni mogoče priznati neposrednega učinka določb Direktive 2000/78, in da bi bila razlaga člena 2a(3) zakona o delavcih, ki bi bila v skladu s pravom Unije, v nasprotju z nacionalno sodno prakso, sprašuje, ali se lahko delavec proti zasebnemu delodajalcu sklicuje na splošno načelo prava Unije o prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, da bi bil ta zavezan izplačati odpravnino zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ki jo določa dansko pravo, čeprav bi bil navedeni delodajalec v skladu z nacionalnim pravom tega izplačila oproščen. Zato se v obravnavani zadevi postavlja tudi vprašanje, v kakšnem obsegu lahko nepisano načelo prava Unije nasprotuje temu, da se zasebni delodajalec lahko sklicuje na nacionalno zakonsko določbo, ki je v nasprotju z navedenim načelom.

16 Predložitveno sodišče meni, da je treba za tako preučitev ugotoviti, ali ima splošno načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti enako vsebino in enak obseg kot Direktiva 2000/78 ali pa ta v zvezi s tem določa širše varstvo zoper diskriminacijo na podlagi starosti.

17 Če se z Direktivo ne bi moralo priznavati širše varstvo od splošnega načela prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, bi se postavljalo tudi vprašanje, ali se lahko to načelo, kot to izhaja iz sodb Mangold (C-144/04, EU:C:2005:709) in Kücükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21), neposredno uporabi v razmerjih med posamezniki in kakšno težo je treba dati neposredni uporabi navedenega načela v primerjavi z načelom pravne varnosti in z njim povezanim načelom varstva zaupanja v pravo.

18 Predložitveno sodišče se poleg tega sprašuje, ali v položaju, kakršen je v zadevi, ki jo obravnava, pravo Unije nacionalnemu sodišču dovoljuje, da tehta med načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti na eni strani ter načeloma pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo na drugi ter da ugotovi, da mora načelo pravne varnosti imeti prednost pred načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, tako da je delodajalec v skladu z nacionalnim pravom oproščen obveznosti izplačila odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

19 V zvezi s tem se predložitveno sodišče sprašuje tudi, ali se lahko pri takem tehtanju upošteva okoliščina, da lahko delavec glede na okoliščine zahteva odškodnino od danske države zaradi nezdružljivosti danske zakonodaje s pravom Unije.

20 V teh okoliščinah je Højesteret (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali splošno načelo prava Unije o prepovedi diskriminacije na podlagi starosti nasprotuje ureditvi, ki – kot danska zakonodaja – delavcu odreka pravico do odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, če ta lahko zahteva starostno pokojnino, ki jo izplača delodajalec na podlagi pokojninskega sistema, h kateremu je delavec pristopil pred dopolnjenim 50. letom starosti, ne glede na to, ali se odloči ostati na trgu dela ali se upokojiti?

2. Ali je v skladu s pravom Unije to, da dansko sodišče, ki odloča o tožbi, s katero delavec od zasebnega delodajalca zahteva izplačilo odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi – obveznost, ki je delodajalcu na podlagi danskega prava, kakor je opisano v prvem vprašanju, ni treba izpolniti, kar je v nasprotju s splošnim načelom prava Unije o prepovedi diskriminacije na podlagi starosti – tehta med navedenim načelom in njegovim neposrednim učinkom na eni strani ter načelom pravne varnosti in z njim povezanim načelom zaupanja v pravo na drugi ter na podlagi tega ugotovi, da mora načelo pravne varnosti imeti prednost pred načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, tako da je delodajalec v skladu z nacionalnim pravom oproščen obveznosti izplačila odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi? Prav tako se postavlja vprašanje, ali je treba pri odločanju o tem, ali je tako tehtanje mogoče, upoštevati to, da lahko delavec glede na okoliščine zahteva odškodnino od danske države zaradi nezdružljivosti danske zakonodaje s pravom Unije?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

21 Predložitveno sodišče, ki odloča o sporu med posamezniki, s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba splošno načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki delavcu ne priznava pravice do odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, če ta lahko zahteva starostno pokojnino, ki jo izplača delodajalec na podlagi pokojninskega sistema, h kateremu je ta delavec pristopil pred dopolnjenim 50. letom starosti, ne glede na to, ali se odloči ostati na trgu dela ali se upokojiti.

22 Za odgovor na to vprašanje je treba najprej opozoriti, da splošno načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, ki ga konkretizira Direktiva 2000/78, izhaja iz – kot je razvidno uvodnih izjav 1 in 4 navedene direktive – različnih mednarodnih aktov in ustavnih tradicij, skupnih državam članicam (glej sodbi Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, točka 74, in Kücükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, točki 20 in 21). Iz sodne prakse Sodišča tudi izhaja, da je treba navedeno načelo, zdaj določeno v členu 21 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, šteti za splošno načelo prava Unije (glej sodbi Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, točka 75, in Kücükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, točka 21).

23 Dalje, pojasniti je treba, da ker Direktiva 2000/78 sama ne določa splošnega načela prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, ampak le konkretizira to načelo na področju zaposlovanja in dela, obseg varstva iz te direktive ne presega varstva, ki ga zagotavlja to načelo. Zakonodajalec Evropske unije je s sprejetjem te direktive želel določiti natančnejši okvir, namenjen lažjemu dejanskemu uresničevanju načela enakega obravnavanja, in med drugim določiti različne možnosti odstopanja od tega načela z jasnejšo opredelitvijo njihovega področja uporabe.

24 Nazadnje je treba dodati, da mora za to, da se splošno načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti uporabi za položaj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, ta položaj spadati na področje prepovedi diskriminacije, ki ga določa Direktiva 2000/78.

25 V zvezi s tem zadostuje opozoriti, kot je Sodišče že razsodilo, da člen 2a(3) zakona o delavcih s tem, da na splošno odreka pravico do posebne odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi celi kategoriji delavcev, vpliva na pogoje prenehanja pogodbe o zaposlitvi teh delavcev v smislu člena 3(1)(c) Direktive 2000/78 (sodba Ingeniørforeningen i Danmark, C-499/08, EU:C:2010:600, točka 21). Iz tega izhaja, da nacionalna zakonodaja iz postopka v glavni stvari spada na področje uporabe prava Unije in zato na področje uporabe splošnega načela prepovedi diskriminacije na podlagi starosti.

26 V teh okoliščinah in ker je Sodišče že razsodilo, da je treba člena 2 in 6(1) Direktive 2000/78 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni zakonodaji, kakršna je ta iz obravnavanega predloga za sprejetje predhodne odločbe, na podlagi katere delavci, ki so upravičeni do starostne pokojnine, ki jo izplača delodajalec na podlagi pokojninskega sistema, h kateremu so pristopili pred dopolnjenim 50. letom starosti, samo iz tega razloga niso upravičeni do posebne odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ki je namenjena temu, da so delavci, ki so bili več kot 12 let zaposleni v podjetju, spodbujeni k ponovni vključitvi v delo (sodba Ingeniørforeningen i Danmark, C-499/08, EU:C:2010:600, točka 49), velja enako glede temeljnega načela enakega obravnavanja, katerega posebna oblika je splošno načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti.

27 Glede na zgornje preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba splošno načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, kot je konkretizirano z Direktivo 2000/78, razlagati tako, da tudi v sporu med posamezniki nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki delavcu ne priznava pravice do odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, če ta lahko zahteva starostno pokojnino, ki jo izplača delodajalec na podlagi pokojninskega sistema, h kateremu je ta delavec pristopil pred dopolnjenim 50. letom starosti, ne glede na to, ali se odloči ostati na trgu dela ali se upokojiti.

Drugo vprašanje

28 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba pravo Unije razlagati tako, da nacionalnemu sodišču, ki odloča o sporu med posamezniki, dovoljuje, da kadar je ugotovljeno, da je upoštevna nacionalna določba v nasprotju s splošnim načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, tehta med navedenim načelom ter načeloma pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo ter ugotovi, da imata drugonavedeni načeli prednost pred prvim. Predložitveno sodišče se v okviru tega tudi sprašuje, ali lahko oziroma mora pri tem tehtanju upoštevati dejstvo, da morajo države članice povrniti škodo, ki je posameznikom nastala zaradi nepravilnega prenosa neke direktive, kot je Direktiva 2000/78.

29 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti na ustaljeno sodno prakso, po kateri morajo nacionalna sodišča, kadar morajo rešiti spor med posamezniki, v katerem je zadevna nacionalna zakonodaja očitno v nasprotju s pravom Unije, zagotoviti pravno varstvo, ki za zainteresirane osebe izhaja iz določb prava Unije, in zagotoviti njihov polni učinek (glej v tem smislu sodbi Pfeiffer in drugi, od C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:584, točka 111, in Kücükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, točka 45).

30 Čeprav je res, da je Sodišče glede spora med posamezniki vedno dosledno razsodilo, da direktiva sama po sebi ne more ustvariti obveznosti za posameznika in se torej nanjo kot tako ne more sklicevati proti njemu (glej med drugim sodbe Marshall, 152/84, EU:C:1986:84, točka 48; Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, točka 20, in Pfeiffer in drugi, od C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:584, točka 108), pa je tudi večkrat razsodilo, da obveznost držav članic, ki izhaja iz direktive, da dosežejo rezultat, določen v njej, in njihova dolžnost, da sprejmejo vse splošne in posebne ukrepe za zagotovitev izpolnitve te obveznosti velja za vse organe držav članic, vključno s sodnimi organi v okviru njihovih pristojnosti (glej v zvezi s tem zlasti sodbi von Colson in Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, točka 26, in Kücükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, točka 47).

31 Iz tega sledi, da morajo ob uporabi nacionalnega prava nacionalna sodišča, ki morajo to pravo razložiti, upoštevati vsa pravila tega prava in uporabiti metode razlage, ki jih to pravo priznava, da bi ga v največjem mogočem obsegu razložila glede na besedilo in namen zadevne direktive za dosego rezultata, določenega v tej direktivi, in tako izpolnila zahteve iz člena 288, tretji odstavek, PDEU (glej med drugim sodbi Pfeiffer in drugi, od C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:584, točki 113 in 114, in Kücükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, točka 48).

32 Sodišče je res razsodilo, da je načelo skladne razlage nacionalnega prava nekoliko omejeno. Tako je obveznost nacionalnega sodišča, da se pri razlagi in uporabi upoštevnih pravil nacionalnega prava sklicuje na pravo Unije, omejena s splošnimi pravnimi načeli in ne more biti podlaga za razlago nacionalnega prava *contra legem* (glej sodbe Impact, C-268/223, EU:C:2008:223, točka 100; Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, točka 25, in Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, točka 39).

33 V tem okviru je treba pojasniti, da obveznost skladne razlage vključuje obveznost nacionalnih sodišč, da po potrebi spremenijo ustaljeno sodno prakso, če ta temelji na razlagi nacionalnega prava, ki ni združljiva s cilji direktive (glej v tem smislu sodbo Centrosteel, C-456/98, EU:C:2000:402, točka 17).

34 Zato predložitveno sodišče v postopku v glavni stvari ne more utemeljeno trditi, da zadevne nacionalne določbe ne more razlagati v skladu s pravom Unije le zato, ker je to določbo dosledno razlagalo v smislu, ki ni v skladu s tem pravom.

35 Po teh pojasnilih je treba dodati še, da tudi če bi domnevali, da nacionalno sodišče, ki odloča o sporu v zvezi z načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, kot ga konkretizira Direktiva 2000/78, dejansko ne more podati razlage nacionalnega prava, ki bi bila v skladu s to direktivo, pa mora vseeno v okviru svojih pristojnosti zagotoviti pravno varstvo, ki ga posameznikom zagotavlja pravo Unije, in zagotoviti polni učinek tega prava s tem, da po potrebi ne uporabi nobene določbe nacionalne ureditve, ki je v nasprotju s tem načelom (sodba Kücükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, točka 51).

36 Poleg tega iz točke 47 sodbe Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2) izhaja, da načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti posameznikom priznava pravico, na katero se kot tako lahko sklicujejo in ki tudi v sporih med posamezniki nacionalna sodišča zavezuje, da ne uporabijo nacionalnih določb, ki so v nasprotju z navedenim načelom.

37 Zato predložitveno sodišče, če meni, da ne more zagotoviti skladne razlage zadevne nacionalne določbe, v obravnavani zadevi te določbe ne sme uporabiti.

38 Na drugem mestu, glede vprašanja, katere obveznosti izhajajo iz načela varstva zaupanja v pravo za nacionalno sodišče, ki odloča o sporu med posamezniki, je treba poudariti, da se nacionalno sodišče ne sme opreti na navedeno načelo, da bi še naprej uporabljalo pravilo nacionalnega prava, ki je v nasprotju s splošnim načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, kakor ga konkretizira Direktiva 2000/78.

39 Uporabiti načelo varstva zaupanja v pravo tako, kot bi to storilo predložitveno sodišče, bi namreč v resnici pomenilo omejevanje časovnih učinkov razlage Sodišča, saj se tako ta razlaga v postopku v glavni stvari ne bi uporabila.

40 V skladu z ustaljeno sodno prakso pa razlaga prava Unije, ki jo Sodišče poda pri izvrševanju pristojnosti na podlagi člena 267 PDEU, po potrebi pojasnjuje in natančneje določa pomen in obseg tega prava, kot ga je treba oziroma bi ga bilo treba razumeti in uporabljati od dneva začetka njegove veljavnosti. Iz tega izhaja, da mora sodišče, razen v povsem izjemnih okoliščinah, katerih obstoj v obravnavani zadevi sicer ni bil zatrjevan, takó razlagano pravo Unije uporabiti tudi za pravna razmerja, ki so nastala pred izdajo sodbe, v kateri je odločeno o predlogu za razlago, če so poleg tega izpolnjeni pogoji za predložitev spora o uporabi tega prava pristojnim sodiščem (glej zlasti sodbo Gmina Wrocław, C-276/14, EU:C:2015:635, točki 44 in 45 ter navedena sodna praksa).

41 Poleg tega se na varstvo zaupanja v pravo nikakor ni mogoče sklicevati za to, da bi se posamezniku, ki je vložil tožbo, na podlagi katere je Sodišče pravo Unije razložilo tako, da nasprotuje zadevnemu pravilu nacionalnega prava, zavrnile ugodnosti, ki izhajajo iz te razlage (glej v tem smislu sodbi Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56, točka 75, in Barber, C-262/88, EU:C:1990:209, točki 44 in 45).

42 Glede vprašanja predložitvenega sodišča, navedenega v točki 19 te sodbe, je treba poudariti, da možnost posameznikov, kot je v obravnavani zadevi delavec, ki imajo na podlagi prava Unije pravico, da zahtevajo povrnitev škode, kadar so s kršitvijo prava Unije, ki jo je mogoče pripisati državi članici, kršene njihove pravice (glej v tem smislu sodbi Francovich in drugi, C-6/90 in C-9/90, EU:C:1991:428, točka 33, in Brasserie du pêcheur in Factortame, C-46/93 in C-48/93, EU:C:1996:79, točka 20), ne more poseči v obveznost predložitvenega sodišča, da da prednost razlagi nacionalnega prava, ki je v skladu z Direktivo 2000/78, ali če taka razlaga ni mogoča, da ne uporabi nacionalne določbe, ki je v nasprotju s splošnim načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, kakor ga konkretizira navedena direktiva, niti ne more tega sodišča pripeljati do tega, da v okviru spora, o katerem odloča, da prednost varstvu zaupanja posameznika, v obravnavani zadevi delodajalca, ki je ravnal v skladu z nacionalnim pravom, v pravo.

43 Glede na navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba pravo Unije razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o sporu med posamezniki, ki spada na področje uporabe Direktive 2000/78, kadar uporablja določbe svojega nacionalnega prava, te razlagati tako, da se lahko uporabljajo v skladu s to direktivo, ali če taka razlaga ni mogoča, po potrebi ne sme uporabiti nobene določbe tega nacionalnega prava, ki je v nasprotju s splošnim načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti. Niti načeli pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo niti možnost posameznika, ki meni, da je bil oškodovan zaradi uporabe nacionalne določbe, ki je v nasprotju s pravom Unije, da začne postopek za ugotovitev odgovornosti zadevne države članice za kršitev prava Unije, ne morejo poseči v to obveznost.

Stroški

44 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

1. **Splošno načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, kot je konkretizirano z Direktivo Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu, je treba razlagati tako, da tudi v sporu med posamezniki nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki delavcu ne priznava pravice do odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, če ta lahko zahteva starostno**

pokojnino, ki jo izplača delodajalec na podlagi pokojninskega sistema, h kateremu je ta delavec pristopil pred dopolnjenim 50. letom starosti, ne glede na to, ali se odloči ostati na trgu dela ali se upokojiti.

2. **Pravo Unije je treba razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o sporu med posamezniki, ki spada na področje uporabe Direktive 2000/78, kadar uporablja določbe svojega nacionalnega prava, te razlagati tako, da se lahko uporabljajo v skladu s to direktivo, ali če taka razlaga ni mogoča, po potrebi ne sme uporabiti nobene določbe tega nacionalnega prava, ki je v nasprotju s splošnim načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti. Niti načeli pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo niti možnost posameznika, ki meni, da je bil oškodovan zaradi uporabe nacionalne določbe, ki je v nasprotju s pravom Unije, da začne postopek za ugotovitev odgovornosti zadevne države članice za kršitev prava Unije, ne morejo poseči v to obveznost.**

Podpisi